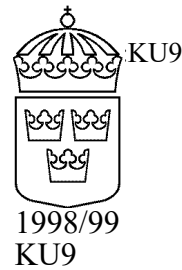

Konstitutionsutskottets betänkande 1998/99:KU9

Sekretess för vissa uppgifter hos uppdragsmyndigheter

Sammanfattning

I propositionen föreslås ändringar i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) samt ändring i miljöbalken (1998:808). Konstitutionsutskottet beslutade den 10 december 1998 att till miljö- och jordbruksutskottet överlämna propositionen i den del den behandlar miljöbalken.

Konstitutionsutskottet behandlar i detta betänkande således endast frågan om ändring i sekretesslagen jämte tre motioner som väckts med anledning av förslaget i denna del.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag samt avstyrker samtliga motioner. Till betänkandet har fogats fyra reservationer (m, kd, fp och mp).

Propositionen

1998/99:22 vari yrkas att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Lagförslaget finns intaget i *bilaga*.

Motionerna

1998/99:K6 av Ingvar Svensson och Björn von der Esch (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att utöver den föreslagna ändringen i sekretesslagen stärka allmänhetens möjlighet att få ta del av information som rör människors hälsa.

1998/99:K7 av Per Unckel m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statlig och kommunal uppdragsverksamhet,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning i syfte att tydliggöra hälso- och miljöansvaret för privat näringsverksamhet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:K8 av Per Lager m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om sådan ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) som anförts i motionen,

2. att riksdagen – vid avslag på yrkande 1 – begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till sådan ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) att undantag från sekretess även skall omfatta intresset av allmän kännedom om förhållanden som rör miljön samt att dessa undantag även skall gälla för universitet och högskolor.

Utskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll

Bakgrund

Offentlighetsprincipen innebär bl.a. att den som begär det har rätt att ta del av allmänna handlingar hos statliga och kommunala myndigheter. Handlingsoffentligheten är avsedd att främja ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning (2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen, TF). Den fyller enligt propositionen en viktig kontrollfunktion genom att den möjliggör en medborgerlig insyn i myndigheternas verksamhet. Rätten att ta del av allmänna handlingar får begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till vissa i 2 kap. 2 § TF uppräknade intressen, bl.a. skyddet för den enskildes ekonomiska förhållanden. De begränsningar som får göras skall anges noga i en särskild lag (sekretesslagen) eller i en annan lag som den lagen hänvisar till.

I 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) finns bestämmelser om sekretess som rör uppdragsverksamhet för enskilds räkning. Enligt denna paragraf gäller sekretess hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilds räkning, om det måste antas att uppdraget lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Vidare stadgas att regeringen för särskilt fall kan förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas. Meddelarfrihet gäller inte för uppgifter som omfattas av sekretess enligt denna paragraf.

Uppdragsverksamhet för enskilds räkning förekommer vid åtskilliga statliga myndigheter, t.ex. Statistiska centralbyrån, Konsumentverket, Närings- och teknikutvecklingsverket, universitet och högskolor samt i kommunal verksamhet i de nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälso-skyddsområdet.

Sekretess i uppdragsverksamhet tar enligt förarbetena i första hand sikte på att skydda uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden men bestämmelsen har avfattats så att den ger skydd också för tredje man både när det gäller personliga och ekonomiska förhållanden. I de fall som avses i paragrafen kan det enligt propositionen antas att det ofta är en förutsättning för enskilda som anlitar en myndighet att de kan vara säkra på att få samma sekretesskydd som de skulle få hos ett privat företag.

Frågan om tolkningen av 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) aktualiserades genom en dom från Kammarrätten i Stockholm den 14 juli 1995 som gällde möjligheten för en uppdragsmyndighet att lämna ut resultaten av radonmätningar till en enskild.

En journalist begärde hos Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun att få ta del av uppgifter om vilka flerbostadshus i Uppsala som hade radonvärden över gällande gränsvärde. Nämnden avslog framställan med stöd av 8 kap. 9 § sekretesslagen. I motiveringen angavs att det fick antas att uppdragen lämnats under förutsättning att uppgifterna inte skulle röjas. Journalisten överklagade beslutet och anförde till stöd för överklagandet bl.a. att hänsynen till fastighetsägarnas ekonomiska intressen aldrig borde få gå före människors hälsa. Kammarrätten fastställde miljönämndens beslut. Som grund för avgörandet angavs att det saknades laglig möjlighet att ta hänsyn till en vägning mellan hälso- och ekonomiintressen på det sätt klaganden hävdade. Klaganden fullföljde sin talan till Regeringsrätten som beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Inom Miljödepartementet har upprättats en promemoria, Sekretess för vissa uppgifter hos uppdragsmyndigheter (Ds 1997:41). I promemorian diskuteras behovet av att begränsa sekretessen hos uppdragsmyndigheter för uppgifter som rör människors hälsa. Enligt promemorieförslaget skall uppdragsmyndigheter få möjlighet att lämna ut uppgifter som rör människors hälsa till allmänheten om intresset av allmän kännedom om dessa har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. Uppdragsmyndigheter föreslås också kunna lämna ut sådana uppgifter till berörd tillsynsmyndighet inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Promemorian har remissbehandlats.

Regeringens förslag

Bestämmelserna om sekretess i myndigheters uppdragsverksamhet motiveras av hänsyn till den enskildes ekonomiska intressen. T.ex. har en uppdragsgivare enligt regeringen ett intresse av att skydda uppgifter om sina produkter som har lämnats till en forskare vid en högskola. Sekretess kan gälla för denna typ av uppgifter. Enligt 8 kap. 9 § sekretesslagen gäller sekretess om det måste antas att ett uppdrag lämnats till en myndighet under förutsättning att uppgifterna inte röjs. En förutsättning för att enskilda skall anlita en myndighet är enligt regeringen ofta att de kan vara säkra på att få samma sekretesskydd som de skulle få hos ett privat företag.

Allmänheten har ett befogat krav på att uppgifter som rör människors hälsa i så stor utsträckning som möjligt skall kunna offentliggöras. Den nuvarande bestämmelsen om sekretess i uppdragsverksamhet har enligt regeringen visat sig otillräcklig för att tillgodose allmänhetens insynskrav angående uppgifter av betydelse för människors hälsa. En intresseavvägning mellan uppdragsgivarens ekonomiska intressen och allmänhetens insynskrav kan inte lagligen ske enligt 8 kap. 9 § sekretesslagen. Enligt bestämmelsen är det endast regeringen som kan göra sådana avvägningar vid sin eventuella dispensprövning.

Några remissinstanser har ställt sig negativa till en begränsning av sekretessen i uppdragsverksamhet på grund av att en sådan kan innebära att enskilda avstår från att lämna uppdrag till myndigheter och hävdade att nuvarande dispensmöjlighet är tillräcklig för att tillgodose allmänhetens insynskrav.

Regeringen anser att nuvarande lagstiftning lett till och kan leda till att uppgifter som rör människors hälsa och som är av intresse för allmänheten hålls hemliga i alltför stor utsträckning. Sådana uppgifter bör efter en avvägning mellan det allmänna insynsintresset och den enskilde uppdragsgivarens intresse av sekretesskydd kunna lämnas ut, även om detta kan få negativa ekonomiska konsekvenser för en uppdragsgivare eller medföra att företag underlåter att lämna uppdrag till myndigheter.

Sammantaget anser regeringen, i likhet med en majoritet av remissinstanserna, att övervägande skäl talar för att bestämmelsen i 8 kap. 9 § sekretesslagen bör ändras så att den bättre motsvarar allmänhetens krav på insyn beträffande uppgifter som rör människors hälsa.

Det övervägande antalet av remissinstanserna har inte haft någon erinran mot den i promemorian föreslagna lagtekniska lösningen i och för sig. Denna innebär att en begränsning till förmån för hälsointresset skall gälla om det allmänna intresset av offentlighet har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. En generell begränsning av sekretessen ger den bästa möjligheten att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Regeringen anser att denna lösning är den mest lämpliga och att det är viktigt att sekretesslagens bestämmelser har en enhetlig systematik.

Frågan är dock enligt regeringen om lätnaden av sekretessen bör gälla vid alla myndigheter. Den uppdragsforskning som bedrivs inom universitet och högskolor har i tidigare sammanhang dragit till sig särskild uppmärksamhet och gett upphov till svåra avvägningar. Också vid beredningen av detta lagstiftningsärende har remissutfallet enligt regeringen varit delat. Lunds universitet, Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan och Luleå tekniska universitet har alla betonat vikten av att universitet och högskolor har möjlighet att bedriva uppdragsforskning. I sammanhanget har det bl.a. pekats på de regler i högskolelagen (1992:1434) som innebär att universitet och högskolor skall samverka med det omgivande samhället. Enligt de nämnda universitetens uppfattning har sekretessreglerna en stor betydelse för möjligheten att få uppdrag från det privata näringslivet, eftersom ett sådant samarbete förutsätter ett förtroendefullt förhållande. Lunds universitet, Kungl. Tekniska högskolan och Luleå tekniska universitet har också anfört att den föreslagna avvägningssregeln i sekretesslagen skulle bli svår att tillämpa. Innebörden av vad Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) anfört är bl.a. att uppdragssekretessen rör det inom universitet och högskolor kanske viktigaste sekretessområdet, att uppdragen utgör en inte obetydlig källa till intäkter samt att universitetet och högskolorna genom sin uppdragsforskning erhåller värdefulla kontakter med samhälle och näringsliv. Kammarrätten i Stockholm har framfört att det saknas underlag för bedömning av de verkningar den föreslagna bestämmelsen skulle medföra för uppdragsforskningen. Stockholms universitet har framhållit att 8 kap. 9 § sekretesslagen i första hand är avsedd att skydda uppgifter om uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden. Ett enskilt rättssubjekt som anlitar en myndighet för en viss typ av forskning måste, enligt universitetet, visserligen kunna förlita sig på ett starkt sekretesskydd. Med universitetets synsätt finns det emellertid situationer där intresset av offentlighet får anses väga tyngre än intresset av sekretess. När en uppgift har stor betydelse ur hälsosynpunkt, anser universitetet att en lätnad i sekre-

tessen ter sig befogad. Universitetskanslern har tillstyrkt att det införs en avvägningsregel som omfattar även universitet och högskolor.

Redan i samband med sekretesslagens tillkomst diskuterades enligt regeringen frågan om sekretess på universitets- och högskoleområdet utförligt av konstitutionsutskottet. Utskottet anförde bl.a. (KU 1979/80:37 s. 31 f.) följande. De forskningsuppdrag som universitet och högskolor erhåller från enskilda får anses vara ett viktigt led i den vetenskapliga utvecklingen med hänsyn till den stimulans och de resurser som på detta sätt kommer uppdragsforskningen till godo. Eftersom uppdragsforskningen i många fall går ut på att vidareutveckla uppdragsgivarens produkter kan det vara naturligt om denne inte alltid vill bringa uppdraget eller forskningsresultatet till offentligheten. Sekretess kan därför vara en förutsättning för att ett uppdrag skall ges till en forskare vid en offentlig undervisningsanstalt. Å andra sidan är det mycket viktigt med offentlighet och insyn i forskningen både för att upprätthålla allmänhetens förtroende för forskningen och för att stimulera ett fritt idéutbyte mellan olika forskare. Trots de starka skäl som föreligger för full insyn i forskningen kan det inte bortses från att sekretess ofta kan vara en förutsättning för att uppdraget över huvud taget skall gå till ett offentligt organ. Utskottet konstaterade att möjlighet till sekretess måste finnas.

Uttalandet speglar enligt regeringen den avvägning som måste göras mellan ett befogat intresse av sekretess och ett, likaledes befogat, intresse av insyn i universitetens och högskolornas verksamhet. Det är därför enligt regeringen angeläget att uppdragsforskningen även framdeles kan anförtros universitet och högskolor. Samtidigt är det klart att de skäl som åberopas till stöd för en lättnad i sekretessen hos andra myndigheter förtjänar att beaktas också vid universitetens och högskolornas uppdragsforskning. Det finns dock anledning att avvakta med ett slutligt ställningstagande på detta område. Enligt regeringen övervägs för närvarande ett förslag till ändring av sekretesslagen med anledning av NYFOR-kommitténs betänkande Samverkan mellan högskolan och näringslivet (SOU 1996:70). Mycket kortfattat innebär kommitténs förslag enligt regeringen att sekretesslagen skall ändras på ett sätt som möjliggör en forskningssamverkan mellan högskoleväsendet och näringslivet. De sekretessfrågor som rör uppdragsforskning och de nu nämnda frågorna vid forskningssamverkan bör enligt regeringens mening ses i ett sammanhang. Härigenom skapas de bästa förutsättningarna för en enhetlig lösning som beaktar förhållandena vid universitet och högskolor. Den hittills gällande ordningen vid uppdragsforskning bör därför tills vidare bestå, när det gäller högskoleväsendet, men regeringen avser alltså att återkomma till dessa frågor i ett senare sammanhang.

Eftersom förslaget om begränsningar av sekretessen endast avser en del av det område som täcks av sekretess bör det även i fortsättningen finnas en möjlighet för regeringen att medge dispens i särskilda fall, om det är av vikt att en uppgift lämnas ut.

Enligt 1 kap. 3 § sekretesslagen får sekretessbelagda uppgifter som förekommer hos en viss myndighet inte röjas för en annan myndighet i andra fall än som anges i sekretesslagen eller i lag eller förordning till vilken sekretesslagen hänvisar. Av andra stycket i samma paragraf framgår att bestämmel-

serna om sekretess myndigheter emellan också gäller i förhållandet mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet, när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra. Gäller förbud enligt sekretesslagen att röja en uppgift, får uppgiften enligt 1 kap. 4 § första stycket inte heller i övrigt utnyttjas utanför den verksamhet i vilken sekretess gäller för uppgiften.

Den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen, som möjliggör utlämnande av uppgifter mellan myndigheter om intresset av att uppgifterna lämnas ut bör ha företräde framför det intresse som sekretesslagen skall skydda, gäller inte i fråga om sekretess enligt 8 kap. 9 §.

Till följd av dessa stadganden kan inte en nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, som åtagit sig uppdrag från enskild under uttrycklig eller underförstådd förutsättning att sekretess skall gälla, använda uppgifterna om t.ex. radonmätningar i sin tillsynsverskamhet enligt hälsoskyddslagen (1982:1080) även om mätningarna skulle tyda på radondotterhalter överstigande vad Socialstyrelsen bedömer som sanitär olägenhet.

Regeringen anser att om det finns anledning anta att en tillsynsmyndighet inom miljö- och hälsoskyddsområdet bör agera genom att t.ex. meddela ett åtgärdsföreläggande bör inte en uppdragsmyndighet vara förhindrad att lämna ut uppgifterna i fråga. Såsom några remissinstanser angivit gör sig skälen för möjlighet till utlämnande av sådana uppgifter lika starkt gällande för statliga som kommunala tillsynsmyndigheter. Begränsningen av sekretessen föreslås således gälla även i förhållande till statliga tillsynsmyndigheter.

Av 13 kap. 1 § sekretesslagen följer att sekretessen för uppgifter som lämnas till annan myndighet för tillsyn gäller också hos den mottagande myndigheten.

En konsekvens av den föreslagna ändringen är enligt regeringen att 15 kap. 5 § sekretesslagen blir tillämplig. I paragrafen stadgas att en myndighet är skyldig att på begäran av en annan myndighet lämna ut uppgift som den förfogar över i den mån inte hinder möter på grund av bestämmelser om sekretess eller arbetets behöriga gång. Hos tillsynsmyndigheten kan i vissa fall uppgifterna offentliggöras med stöd av 8 kap. 6 § och 7 § tredje stycket sekretesslagen.

Begränsningen av sekretess gäller endast för uppgifter av allmänintresse rörande människors hälsa. För övriga uppgifter som omfattas av sekretess kan regeringen, precis som tidigare, förordna om undantag från sekretessen i särskilda fall, om den finner det vara av vikt att en uppgift lämnas ut.

Motionerna

I motion 1998/99:K6 av Ingvar Svensson och Björn von der Esch (båda kd) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att utöver den föreslagna ändringen i sekretesslagen stärka allmänhetens möjlighet att få ta del av information som rör människors hälsa. Kristdemokraterna tillstyrker i stort den föreslagna ändringen av sekretesslagen. Det är viktigt att allmänheten kan få ta del av uppgifter som rör människors hälsa. Att sätta uppdragsgivarens ekonomiska

intressen framför till exempel en hyresgästs rätt att få ta del av utförd radonmätning kan stå i strid med det samhällsansvar en myndighet har. Enligt motionärerna har dock några av remissinstanserna framfört sådan kritik mot förslaget som måste beaktas ytterligare. Stockholms kommun, Uppsala kommun, Svenska kommunförbundet och Kammarrätten i Stockholm påpekar att det finns avsevärd risk att uppdragsgivare i framtiden kommer att avstå från att lämna uppdrag till myndigheter om sekretessen begränsas och i stället i större utsträckning låta privata företag utföra till exempel radonmätningar. Om så blir fallet har syftet med den föreslagna ändringen av sekretesslagen enligt motionärerna gått om intet. Kristdemokraterna ser allvarligt på de problem som nämnda remissinstanser tar upp.

Det finns enligt motionärerna ett behov av att, utöver den föreslagna ändringen i sekretesslagen, stärka allmänhetens möjlighet att få ta del av information som rör människors hälsa. Regeringen bör därför enligt motionärerna återkomma till riksdagen med en konsekvensbeskrivning av hur den föreslagna ändringen i sekretesslagstiftningen påverkat myndigheternas uppdragsverksamhet. Regeringen bör också lägga fram förslag om hur allmänhetens möjlighet att få ta del av information som rör människors hälsa i övrigt kan stärkas.

I motion 1998/99:K7 av Per Unckel m.fl. (m) hemställs att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkande 1), att riksdagen som sin mening ger regeringens till känna vad i motionen anförts om statlig och kommunal uppdragsverksamhet (yrkande 2), och att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning i syfte att tydliggöra hälso- och miljöansvaret för privat näringsverksamhet i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkande 3).

För Moderata samlingspartiet är det en högst rimlig utgångspunkt att enskilda som vill ta del av uppgifter om t.ex. radonhalten i en viss fastighet, som man antingen bor i eller i vilken ens barn går i skola eller liknande, också bör ha möjlighet att ta del av sådana uppgifter. En annan lika viktig utgångspunkt är att staten, kommunala bolag och andra kommunala organ, t.ex. hälso- och miljöskyddsnämnder, inte skall ägna sig åt kommersiell verksamhet som lika gärna kan tillhandahållas av privata aktörer. I stället skall staten och kommunerna inrikta sig på tillsynsverksamhet och vad som i övrigt faller inom ramen för myndighetsutövning samt svara för att den skattefinansierade servicen till medborgarna kan garanteras och uppfylla skattebetalarnas berättigade krav. Mot denna bakgrund bör regeringen ytterligare överväga och återkomma med förslag till hur problem som kan uppkomma till följd av att olika hantering gäller för kommersiella uppgifter och myndighetsuppgifter bäst kan lösas. Nuvarande intressekollisioner kan i huvudsak avhjälpas genom att överlåta till det privata att bedriva uppdragsverksamhet, men problem kan kvarstå i de särskilda fall där det är rimligt att statlig uppdragsverksamhet även fortsättningsvis får förekomma. Det framstår som mer principiellt riktigt att införa en ordning där uppdragsgivare som huvudregel har att anlita privata bolag, i förekommande fall kombinerat med tydliga skyldigheter för alla berörda att redovisa uppgifter som t.ex. rör människors miljö och hälsa. En sådan ordning skulle dessutom kunna bidra till en

vitalisering av konkurrensen på bostadsmarknaden eller vid valet av förskola, för att ange två exempel. Riksdagen bör enligt motionärerna återkomma med förslag i denna riktning.

I motion 1998/99:K8 av Per Lager m.fl. (mp) hemställs att riksdagen beslutar om sådan ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) som anförts i motionen (yrkande 1), samt att riksdagen – vid avslag på yrkande 1 – begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till sådan ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) att undantag från sekretess även skall omfatta intresset av allmän kännedom om förhållanden som rör miljön samt att dessa undantag även skall gälla för universitet och högskolor (yrkande 2). Det är enligt motionärerna inte tillfredsställande att t.ex. radonmätningar genom sekretess skall kunna förhindra myndigheter att agera till skydd för bl.a. barn som utsätts för höga radonhalter. Miljöpartiet de gröna välkomnar därför regeringens förslag till ändring av den s.k. uppdragssekretessen. Motionärerna vill emellertid gå ett steg längre än regeringen. Deras utgångspunkt är att förhållanden som allvarligt kan påverka såväl människors hälsa som miljön skall bryta sekretesskravet. Vad avser forskning vid universitet och högskolor skall grundprincipen enligt motionärerna vara att den är offentligt tillgänglig, och strävan bör vara att öka informationen om forskningsresultat till allmänheten snarare än att lägga hinder i vägen. Motionärerna föreslår att 8 kap. 9 § sekretesslagen andra meningen skall få följande lydelse:

Sekretessen gäller dock inte om intresset av allmän kännedom om förhållanden som rör miljö eller människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.

Om riksdagen avslår motionärernas förstahandsyrkande bör regeringen, enligt motionärerna, återkomma till riksdagen med förslag till ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen enligt förslaget i yrkande 1.

Utskottets bedömning

Bestämmelserna i 8 kap. 9 § sekretesslagen om sekretess i myndigheters uppdragsverksamhet motiveras av hänsynen till den enskildes ekonomiska intressen. Bestämmelsen har visat sig otillräcklig för att tillgodose allmänhetens insynskrav när det gäller uppgifter av betydelse för människors hälsa. En intresseavvägning mellan uppdragsgivarens ekonomiska intressen och allmänhetens insynskrav kan inte lagligen ske. Enligt bestämmelsen är det endast regeringen som kan göra sådana avvägningar vid sin eventuella dispensprövning.

Allmänheten har enligt regeringen ett befogat krav på att uppgifter som rör människors hälsa i så stor utsträckning som möjligt skall kunna offentliggöras. Utskottet delar denna bedömning. Bestämmelsen i 8 kap. 9 § sekretesslagen bör därför ändras så att den bättre motsvarar allmänhetens krav på insyn beträffande uppgifter som rör människors hälsa. Sekretessen bör begränsas till förmån för hälsointresset om det allmänna intresset av offentlighet har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. En generell begränsning av sekretessen ger den bästa möjligheten att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

Frågan är dock enligt regeringen om lättnaden av sekretessen bör gälla vid alla myndigheter. Regeringen anser att det är angeläget att den uppdragsforskning som bedrivs inom universitet och högskolor även framdeles kan anförtros dem. Enligt regeringen finns det dock anledning att avvakta med ett slutligt ställningstagande på detta område. Regeringen avser att återkomma till dessa frågor i ett senare sammanhang. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i alla delar.

Utskottet delar således inte den i motion K7 framförda uppfattningen att lagförslaget nu skall avslås och att regeringen skall utreda kompetensen för staten, kommunala bolag och andra kommunala organ. Motionen avstyrks.

I motion K8 yrkande 1 föreslås att 8 kap. 9 § sekretesslagen skall ändras så att lättnader i sekretessen skall gälla även för uppgifter om miljön samt att detta skall gälla också för uppgifter hos universitet och högskolor. Utskottet anser att regeringens kommande förslag när det gäller uppgifter hos universitet och högskolor bör avvaktas och är inte berett att föreslå ytterligare begränsningar av sekretessen.

Det i motion K8 yrkande 2 alternativt framförda förslaget om att regeringen bör utreda denna fråga avstyrks också av utskottet.

Enligt utskottet har det inte i övrigt framkommit att det skulle finnas behov att stärka människors möjlighet att ta del av information som rör människors hälsa. Utskottet avstyrker därför motion K6.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:K7 och 1998/99:K8
yrkande 1 antar regeringens förslag till lag om ändring i sekretessla-
gen (1980:100),

res. 1 (m)

res. 2 (mp)

2. beträffande *uppgifter om miljön*
att riksdagen avslår motion 1998/99:K8 yrkande 2,

res. 3 (mp)

3. beträffande *information som rör människors hälsa*
att riksdagen avslår motion 1998/99:K6.

res. 4 (kd, fp)

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

I beslutet har deltagit: Per Unckel (m), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär-Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Jerry Martinger (m), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Kenth Högström (s), Britt-Marie Lindkvist (s) och Inger Strömbom (kd).

Reservationer

1. Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) (mom. 1)

Per Unckel (m), Jerry Martinger (m), Inger René (m) och Nils Fredrik Aurelius (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Bestämmelserna i" och på s. 9 slutar med "av sekretessen." bort ha följande lydelse:

En viktig utgångspunkt är enligt utskottet att staten, kommunala bolag och andra kommunala organ, t.ex. hälso- och miljöskyddsnämnder, inte skall ägna sig åt kommersiell verksamhet som lika gärna kan tillhandahållas av privata aktörer. Staten och kommunerna skall, enligt utskottet, i stället inrikta sig på tillsynsverksamhet och vad som i övrigt faller inom ramen för myndighetsutövning samt svara för att den skattefinansierade servicen till medborgarna kan garanteras och uppfylla skattebetalarnas berättigade krav. Utskottet anser därför att regeringen bör återkomma med förslag till hur problem som kan uppkomma till följd av att olika hantering gäller för kommersiella uppgifter och myndighetsuppgifter bäst kan lösas.

Utskottet anser att det framstår som mer principiellt riktigt att införa en ordning där uppdragsgivare som huvudregel har att anlita privata bolag, i förekommande fall kombinerat med tydliga skyldigheter att redovisa uppgifter som t.ex. rör människors miljö och hälsa. Anser man att hyresgäster har rätt att kräva uppgifter om radonhalten från fastighetsägaren skall rimligtvis fastighetsägaren åläggas att redovisa sådana uppgifter oavsett vem som har utfört mätningen.

Enligt regeringens förslag gäller inskränkningen i sekretessen endast om uppgifterna finns hos en uppdragsmyndighet. Dessutom medför regeringens förslag en risk för att mindre nogräknade fastighetsägare underlåter att utföra radonmätningar i önskvärd omfattning. Regeringen bör därför återkomma med förslag enligt vad utskottet anfört. Detta bör riksdagen med bifall till

motion 1998/99:K7 som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet avstyrker propositionen samt motion K8 yrkande 1.

1998/99:KU9

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)*
att riksdagen med avslag på propositionen och motion 1998/99:K8 yrkande 1 samt med bifall till motion 1998/99:K7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) (mom. 1)

Per Lager (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med ”Bestämmelserna i” och på s. 9 slutar med ”av sekretessen.” bort ha följande lydelse:

Utskottet välkomnar regeringens förslag till ändring av den s.k. uppdragssekretessen. Utskottet vill emellertid gå ett steg längre. Utskottets utgångspunkt är att förhållanden som allvarligt kan påverka såväl människors hälsa som miljön skall bryta sekretessen. När det gäller forskning vid universitet och högskolor skall grundprincipen vara att den är offentligt tillgänglig. Strävan bör vara att öka informationen om forskningsresultat till allmänheten snarare än att lägga hinder i vägen. Viss uppdragsforskning kan under själva forskningsprocessen skyddas genom andra åtgärder än sekretess. Frågan sammanhänger med gängse problem när det gäller uppfinningar och patenträtt.

Undantag från sekretess skall gälla även för uppgifter om förhållanden som rör miljön. Undantagen skall också gälla uppgifter från uppdragsverksamhet inom universitet och högskolor. Utskottet föreslår därför att 8 kap. 9 § första stycket andra meningen sekretesslagen skall få följande lydelse: *Sekretessen gäller dock inte om intresset av allmän kännedom om förhållanden som rör miljö eller människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.*

Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:K8 yrkande 1 samt med avslag på propositionen och motion 1998/99:K7 besluta.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)*
att riksdagen med avslag på propositionen och motion 1998/99:K7 samt med bifall till motion 1998/99:K8 yrkande 1 beslutar att 8 kap. 9 § första stycket andra meningen sekretesslagen får följande lydelse: *Sekretessen gäller dock inte om intresset av allmän kännedom om förhållanden som rör miljö eller människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.,*

3. Uppgifter om miljön (mom. 2)

Under förutsättning av avslag på reservation 2 anser Per Lager (mp)

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med ”I motion K8” och slutar med ”också av utskottet.” bort ha följande lydelse:

Undantag från sekretess skall enligt utskottet också gälla för uppgifter om förhållanden som rör miljön. Undantagen skall även gälla uppgifter från uppdragsverksamhet inom universitet och högskolor. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till ändring enligt vad utskottet anför. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:K8 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *uppgifter om miljön*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K8 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Information som rör människors hälsa (mom. 3)

Ingvar Svensson (kd), Helena Bargholtz (fp) och Inger Strömbom (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med ”Enligt utskottet” och slutar med ”därför motion K6.” bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottet viktigt att allmänheten kan ta del av uppgifter som rör människors hälsa. Att sätta uppdragsgivarens ekonomiska intressen framför t.ex. en hyresgästs rätt att få ta del av utförd radonmätning kan stå i strid med det samhällsansvar en myndighet har.

Några av remissinstanserna har enligt utskottet framfört sådan kritik mot förslaget som måste beaktas ytterligare. Stockholms kommun, Uppsala kommun, Svenska kommunförbundet och Kammarrätten i Stockholm påpekar att det finns en avsevärd risk att uppdragsgivare i framtiden kommer att avstå från att lämna uppdrag till myndigheter om sekretessen begränsas och i stället i större utsträckning låta privata företag utföra t.ex. radonmätningar. Om så blir fallet har enligt utskottet syftet med den föreslagna ändringen av sekretesslagen gått om intet. Utskottet ser allvarligt på de problem som nämnda remissinstanser tar upp. Det finns enligt utskottet ett behov att, utöver den föreslagna ändringen i sekretesslagen, stärka allmänhetens möjlighet att få ta del av information som rör människornas hälsa. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en konsekvensbeskrivning av hur den föreslagna ändringen i sekretesslagstiftningen påverkat myndigheternas uppdragsverksamhet. Regeringen bör också lägga fram förslag om hur allmänhetens möjlighet att få ta del av information som rör människors hälsa i övrigt kan stärkas. Detta bör riksdagen, med bifall till motion K6, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *information som rör människors hälsa*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.
9 §

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilda räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Hos *högskoleenhet* gäller sekretessen dock i högst tio år. Hos Patent- och registreringsverket gäller sekretessen i högst femtio år.

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilda räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. *Sekretessen gäller dock inte om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut. Trots detta undantag gäller sekretess för uppgift från uppdragsverksamhet inom universitet och högskolor.*

Sekretessen enligt första stycket hindrar inte att uppgifter som rör människors hälsa lämnas till en myndighet som utövar tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Hos *universitet och högskolor* gäller sekretessen dock i högst tio år. Hos Patent- och registreringsverket gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	1
Utskottet	2
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	2
Bakgrund.....	2
Regeringens förslag.....	3
Motionerna.....	6
Utskottets bedömning	8
Hemställan	9
Reservationer.....	10
1. Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) (mom. 1).....	10
2. Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) (mom. 1).....	11
3. Uppgifter om miljön (mom. 2).....	11
4. Information som rör människors hälsa (mom. 3).....	12
Propositionens lagförslag.....	13
Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	13